

Helyzetkép

2013. február - március

Gazdasági növekedés

Az Európai Bizottság közzétette szokásos tavaszi prognózisát az Európai Unió és az eurózóna idei és jövő évi gazdasági kilátásairól. A helyzetelemzés fontos eleme az elhúzódó recesszió tényszerű bemutatása és okainak feltárása. ***Az előrejelzés azzal számol, hogy ebben az évben még nem nő az Európai Unió gazdasági teljesítménye;*** összességében stagnálást jelentő 0,1%-kal csökken a GDP, míg az eurózónáé 0,4%-kal zsugorodik. A jövő évre a bruttó hazai termék egyértelmű bővülését várják az Európai Bizottság szakértői: 1,4%-os, illetve az eurózónában 1,2%-os emelkedésre számítanak. Abban az értelemben feltétlenül pesszimistább a kilábalás esélyeinek megítélése, hogy a múlt év tavaszán készített prognózis erre az évre 1,3%-os, ezen belül az eurózónában 1%-os gazdasági növekedést várt. Ugyanakkor az adott éves prognózis megbízhatónak bizonyult: a múlt évre stagnálást, az eurózónában ezen belül 0,3%-os szűkülést várt. A tényleges helyzet ehhez elfogadható közelségben maradt; az előzetes adatok szerint az Európai Unióban tavaly 0,3%-kal, az eurózónában pedig 0,6%-kal csökkent a bruttó hazai termék. Az eurózóna két legjobban teljesítő, jelentős gazdaságának teljesítményét pontosan vetítette előre a tavalyi prognózis: Németország bruttó hazai terméke 0,7%-kal, míg Ausztriáé 0,8%-kal bővült a múlt évben. Jelentősebb tévedést a válsággal küzdő dél-európai országok várható teljesítményének megítélése okozott: Görögország esetében a várt 4,7% helyett 6,4%-kal, míg Olaszország esetében a feltételezett 1,4% helyett 2,4%-kal zsugorodott a GDP. Jellemző, hogy a mediterrán országok válságán kívül a legnagyobb tévedés Dánia és Magyarország gazdasági teljesítményének előrejelzésénél történt. A dán gazdaság a várt 1,1%-os bővülés helyett 0,5%-kal szűkülött, míg a magyar gazdaság a feltételezett csekély, 0,3%-os szűkülés helyett jelentősen, 1,7%-kal esett vissza. Egyébként a mienknél nagyobb zuhanás csupán 5 országban következett be a múlt évben: a déli válságövezet 4 országában és Szlovéniában. Jellemző, hogy a magyar kormány kettős mércéről és az Európai Bizottság szándékosan negatív hozzáállásáról beszél minden Magyarországot érintő brüsszeli megnyilvánulásnál: ehhez képest esetünkben a múlt évi prognózis ugyancsak kedvező volt, amelyet akkor a kormány

ügy kommentált, hogy a Bizottság indokolatlanul, sőt a szóvivői sugallat szerint szándékosan pesszimista. Nos, a tények nem ezt tükrözik.

Ha megvizsgáljuk az egyes tagországok gazdasági teljesítményére készített idei prognózist, akkor egyértelműen ***a mediterrán országok mély válságára vezethető vissza az Európai Unió teljesítményének stagnálása.*** Ugyan 3%-ot elérő növekedést csupán a három balti országban várnak, és 1-3% közötti GDP bővülés is csak hat országban várható: az eurózónán belül Máltán, Írországon és Szlovákiában, míg az eurózónán kívül Romániában, Svédországban és Lengyelországban, de recesszió is a mediterrán országokon kívül csak Szlovéniában, Hollandiában és Csehországban várható. Az Európai Unió legnagyobb gazdaságai közül Németországban a tavalyinál szerényebb, 0,4%-os, Nagy-Britanniában ugyanakkor a múlt évi 0,3%-ot követően 0,6%-os bővülést várnak. A számunkra fontos partnerek közül Ausztriában is 0,6%-kal nőhet a bruttó hazai termék. A magyar gazdaság teljesítményére adott prognózis szerint a GDP a stagnáláshoz közeli 0,2%-kal nőhet ez évben, míg 1,4%-kal a jövő évben. A jövő évre már csupán Ciprus esetében számolnak recesszióval és Szlovéniában stagnálással, míg 20 ország esetében 1%-ot, ezen belül 8 ország esetében 3%-ot meghaladó GDP növekedéssel. E prognózis szerint a jövő évben a német gazdaság 1,8%-kal, a brit 1,7%-kal, a francia 1,1%-kal, a spanyol 0,9%-kal, míg az olasz 0,7%-kal bővülhet.

Az Európai Bizottság értékelése szerint ***a pénzügyi válság utóhatásának tekinthető a magánfogyasztás, a beruházások stagnálása, és ehhez társul a közösségi fogyasztás visszafogása az államadósság csökkentésének kényszere miatt.*** A szakértők abban a tekintetben óvatosan optimisták, hogy a pénzügyi piacok helyzetének javulása az idei év második felében, illetve a jövő évben némileg már érezteti a hatását a reálgazdaságban. A külső és a belső egyensúly hiánya a kiigazítás következtében az országok többségében csökkenhet, amely az export növekedésével együtt a gazdaság teljesítményének növekedéséhez vezethet. Ez alapozza meg a jövő évre megfogalmazott GDP emelkedést.

A prognózis az egyik legfontosabb társadalmpolitikai kérdésben ugyanakkor rendkívül pesszimista. A szakértői vélemény szerint ***a gazdaság helyzetének várható alakulása nem alapozza meg a munkanélküliségi válságból történő kilábalást, azaz nem várható a foglalkoztatás bővülése.*** Az előrejelzés azzal számol, hogy az idén a munkanélküliségi ráta a tavalyinál magasabb lesz: az Európai Unió egészében a múlt évi 10,5%-ról 11,1%-ra nő, és a jövő évben is ezen a szinten stagnál. Az eurózónában ennél is kedvezőtlenebb helyzet várható: a múlt évi 11,4%-ról ez évben 12,2%-ra emelkedik a ráta, és a jövő évben ehhez a rendkívül magas szinthez képest csak minimális csökkenéssel 12,1%-ra számítanak. Kirívóan magas, 27%-os munkanélküliségi rátát várnak ez évben Spanyolországban és Görögországban, 18,2%-ot Portugáliában, 15,5%-ot Cipruson, míg 14,5%-ot Szlovákiában. Ausztriában ugyanakkor mindössze 4,7%, Németországban 5,4% lehet ez évben a munkanélküliségi ráta. Az Európai Bizottság szakértői azzal számolnak, hogy a magyar munkanélküliségi ráta a múlt évi 10,9%-ról ez évben 11,4%-ra, a jövő évben pedig 11,5%-ra emelkedik.

Az infláció alakulását kedvezőnek ítéli a tavaszi prognózis. A múlt évben az Európai Unió egészében 2,6%-kal, az eurózónában 2,5%-kal emelkedtek a fogyasztói árak. A legmagasabb

infláció Magyarországon volt 5,7%-kal. Ebben az évben a prognózis szerint 1,8%-os, az eurózónában 1,6%-os, a jövő évben 1,7%-os, illetve 1,5%-os lehet az áremelkedés dinamikája. Az előrejelzés szerint a magyar infláció az idén 2,6%-ra csökken, a jövő évben azonban 3,1%-ra nő. Így ez évben 4 országban a magyarországinál magasabb infláció várható, de jövőre ismét a magyar inflációs ráta lehet a legmagasabb az Európai Unióban.

A pénzügyi válságból történő kilábalás jeleként kedvezőbbé válik a folyó fizetési mérleg. A múlt évben a folyó fizetési mérleg a GDP arányában 0,9%, az eurózónában 1,8% többletet mutatott, az idei évben ennél kedvezőbb, 1,6%, az eurózónában 2,5% lehet a folyó fizetési mérleg többlete, míg 10 országban lesz deficites a mérleg. Jövő évben további javulás várható: a GDP-arányos szufficit 1,9%, az eurózónában 2,7% lehet. A magyar fizetési mérleg többlete a múlt évben a GDP 1,9%-a volt, erre az évre 2,5%-ot a következő évre 2,6%-ot várnak.

Problematikusabb az államháztartási hiány alakulása. ***A költségvetési konszolidáció alapvető feltétele a fenntartható növekedésnek, de igen komoly társadalmi feszültséget eredményez, ezért a kormányok rendkívül óvatosak a – szükséges – strukturális reformok végrehajtásában.*** A múlt évben az államháztartási hiány a 3%-os maastrichti kritériumnál lényegesen magasabb, az Európai Unió egészében 4%, az eurózónában 3,7% volt. Két országban kétszámjegyű volt a GDP-arányos deficit: Spanyolországban 10,6%, Görögországban 10%. Írországból a GDP 7,6%-át, Portugáliában 6,4%-át, Nagy-Britanniában és Cipruson egyaránt 6,3%-át tette ki az államháztartás hiánya. Ugyanakkor Németországban az államháztartásnak a GDP 0,2%-át kitevő többlete, Észtországban mindössze 0,3%-os, Svédországban 0,5%-os hiánya volt. A magyar államháztartás hiánya a GDP 1,9%-a volt. Ebben az évben a tavalyinál lényegesen kedvezőbb adatokat vár az Európai Bizottság: az Európai Unió egészében 3,4%-ot, az eurózónában 2,9%-ot. A következő évben valamelyest tovább csökkenhet a deficit, a GDP 3,2%-ára, illetve az eurózónában 2,8%-ára. A javuló helyzet ellenére ez évben Írországból 7,5%, Nagy-Britanniában 6,8%, Spanyolországban és Cipruson 6,5% lesz várhatóan az államháztartás hiánya. Németországban és Luxemburgban mindössze 0,2%-os, Észtországban 0,3%-os idei deficitet vélelmeznek. A jövő évben Cipruson 8,4%, Spanyolországban 7%, Nagy-Britanniában 6,3% lehet az államháztartási deficit bruttó hazai termékhez viszonyított aránya. Észtországban jövőre 0,2%-os államháztartási szufficit, Németországban egyensúly, Svédországban és Luxemburgban 0,4%-os, Litvániában 0,9%-os deficit várható. A múlt évben összesen 11 tagországban volt a 3%-os határon belül az államháztartás hiánya. A prognózis azzal számol, hogy ez évben 16 ország, jövőre pedig 13 tagország felel meg a maastrichti kritériumnak. A magyar államháztartási hiányt növekvőnek ítélik meg a brüsszeli szakértők: erre az évre 3%-ot, a jövő évre 3,3%-ot prognosztizálnak.

Az államháztartási hiánynál kritikusabb a bruttó államadósság szintje. Nem csupán azért, mert jelentősen meghaladja a GDP 60%-ában meghatározott maastrichti kritériumot, hanem főképp azért, mert ***az államadósság még most is növekvő tendenciájú.*** A múlt évben az Európai Unió egészében a bruttó államadósság a GDP 86,9%-át, az eurózónában 92,7%-át tette ki. Görögországban az államadósság a bruttó hazai termék 156,9%-a, Olaszországban 127%-a, Portugáliában 123,6%-a, Írországból 117,6%-a, Belgiumban 99,6%-a, Franciaországban

90,2%-a, Nagy-Britanniában 90%-a volt. Ugyanakkor Észtországban mindössze 10,1%, Bulgáriában 18,5% volt a bruttó államadósság. Ebben az évben a bruttó államadósság az Európai Unió szintjén a bruttó hazai termék arányában várhatóan 89,8%, az eurózónában 95,5% lesz. Hat országban az adósság szintje minden bizonnyal meghaladja a GDP 100%-át, 9 országban a GDP 90%-át. A már jelzett két országban – Észtországban és Bulgáriában – ugyanakkor a bruttó hazai termék 20%-a alatt marad az adósságráta. A jövő évben az Európai Unió egészében a bruttó államadósság a GDP 90,6%-a, az eurózónában 96%-a lehet. Cipruson veszélyes mértékben nő az adósság, jövőre a GDP 124%-a lesz; a kritikus helyzetben lévő országok többségében lelassul, de csak kevés helyen áll meg az adósságállomány növekedése. A magyar államadósság a múlt évben a GDP 79,2%-a volt. A prognózis azzal számol, hogy az idén az adósság 79,7%-ra nő, míg jövőre 78,9%-ra csökken.

Az Európai Unió nehezen küzd le a válságot, a növekedés lassan indul meg, és a bővülést, a versenyképesség javulását hátráltató tényezők makacsul jelen vannak a legtöbb tagország gazdaságpolitikájában. Nem véletlen, hogy már harmadik éve az Európai Bizottság előrejelzései rendre a következő évre várják a gazdasági növekedés megindulását. Lassan alakul ki a tagországok egyetértése a követendő közös politikáról, az egyeztetendő lépések kereteiről. Ami pozitív volt a válság kitörése óta, hogy a legkritikusabb pontokon közösen avatkoztak be a kormányok, és elhárították az aktuális veszélyt, de ez nem volt és most sem elég a gazdasági teljesítmény látható növekedéséhez, a gazdaság élénkítéséhez. Ehhez még jelentős erőfeszítésekre, kompromisszumok megtalálására van szükség. E tekintetben ***a magyar kormány konfrontatív, szinte minden ésszerű kompromisszumot eleve elutasító magatartása nem előrevivő, hanem kifejezetten káros, és a valóságos magyar érdekeket sértő politika.***

A prognózis a szokásoknak megfelelően értékeli az Európai Unión kívüli országok gazdasági kilátásait is. Az Amerikai Egyesült Államok ideai várható gazdasági növekedését a múlt évi 2,2%-nál némileg kedvezőtlenebbnek ítéli: 1,9%-os GDP emelkedéssel számol, a jövő évre pedig ismét gyorsulással, 2,6%-kal. A várakozás szerint csökkenhet a munkanélküliség: a tavalyi 8,1% után ez évben 7,7%-ra, majd jövőre 7,2%-ra. Az infláció 2% körüli: a tavalyi 2,1% után 1,8%, majd jövőre ismét 2,1% a várható ráta. Ugyanakkor rendkívül magas, és csak igen lassan csökken az államháztartás hiánya: a múlt évi 8,9%-ot követően ez évben 6,9%, majd jövőre 5,9% a lehetséges deficit a GDP arányában. A már most is nagyon magas bruttó államadósság további emelkedése valószínűsíthető: a múlt évben 107,6% volt, ez évben 110,6%, míg a jövő évben 111,3% lehet a GDP-arányos mutató értéke. Japánban szerényebb növekedés várható: a bruttó hazai termék a múlt évben 2%-kal emelkedett az előzetes adatok alapján, míg ez évben 1,4%, jövőre pedig 1,6% lehet a növekedési ütem. Japánban hagyományosan alacsony a munkanélküliségi ráta: 4,3% volt tavaly, és nem várható a munkanélküliség emelkedése. Az infláció is rendkívül alacsony: az elmúlt évek deflációja után a múlt évben stagnáltak a fogyasztói árak, ez évben 0,2%, jövőre 1,8% lehet az infláció. Az államháztartási hiány ugyanakkor évek óta nagyon magas: a múlt évben 9,9% volt, míg az ideai évre 9,5%-ot, jövőre 7,6%-ot prognosztizálnak. A bruttó államadósság világrekordot jelent: a múlt évi 237,5%-os GDP arányos adósság ez évben még tovább emelkedik, és eléri a 243,6%-ot, majd jövőre stagnálhat, 242,9%-ot tehet ki a bruttó hazai termék arányában.

Az egész világgazdaság számára fontos kérdés a kínai növekedési ütem alakulása. Az Európai Bizottság prognózisa e tekintetben optimista: a dinamika fennmaradásával számol; a múlt évben 7,8%-os robusztus GDP emelkedést mutatott fel Kína, amelyet ez évben 8%-os, jövőre 8,1%-os növekedés követhet. Az orosz gazdaság nem ilyen ütemben bővül, de európai mércével szintén markáns növekedést jelentőek a számai. A múlt évben 3,4%-kal nőtt a GDP, míg ez évben 3,3%, jövőre pedig 3,8% lehet a dinamika.

A magyar gazdaság lehetőségeit csak részben korlátozza a világgazdaság, illetve az Európai Unió helyzete. A legfontosabb partner országokban, Németországban, Ausztriában, Szlovákiában, Romániában és Lengyelországban az átlagot meghaladó dinamikával bővül a gazdaság, így az export felvevő piacaink nem szűkülnek. Ugyanakkor ***a belső gazdasági problémák, a konfrontatív, kiszámíthatatlan gazdaságpolitika, az ésszerűtlen adórendszer, a jogbiztonság teljes hiánya nem teszik lehetővé a gazdasági növekedés megindulását.*** Az Európai Bizottság prognózisa akárcsak a múlt évben, idén is optimistának bizonyulhat; a körülmények, a kormányzati gazdaságpolitika intézkedéseinek tükrében a gazdaságban még a csekély mértékű teljesítménynövekedés sem tűnik reálisnak. Az Európai Bizottság prognózisa hagyományosan értékeli az egyes tagországok helyzetét is, amelyben ajánlásokat tesz a gazdaságpolitika alakításához. A magyar gazdaságról készített elemzés kétségtelenül kritikus, de objektív. Nem fogalmaz meg olyan állítást vagy aggályt, amelyet a hazai közgazdászok ne írtak volna le igen sokszor. ***Jellemző a magyar kormányzatra, hogy az Európai Bizottság kritikájának éppen lényegét nem érti /vagy nem akarja érteni/.*** Az áprilisban benyújtott konvergencia program azt tükrözi, a kormány csupán egyszeri intézkedésekkel akarja fenntartani az államháztartási egyensúlyt, nem válaszol az Európai Bizottság kritikai megjegyzéseire, ehelyett újabb kommunikációs rohamokat indít az Európai Unió ellen. Így ***a legjobb esetben marad a stagnálás, kedvezőtlenebb körülmények között az enyhe recesszió, magas munkanélküliséggel, a beruházások további csökkenésével, azaz a perspektívtalanság állandósulásával.***

Foglalkoztatottság, keresetek

Az év elején érzékelhető romlás következett be a foglalkoztatásban. A szezonalitásnak megfelelően az első negyedévben az átlagosnál magasabb a munkanélküliségi ráta, az ideai adatok azonban nem csupán ezt a hatást tükrözik. ***A most nyilvánosságra került munkanélküliségi rátánál magasabbat legutóbb 20 évvel ezelőtt mért a KSH*** a rendszerváltást követő nagy gazdasági átrendeződést kísérő kaotikus foglalkoztatási helyzet körülményei közepette. A magas munkanélküliség kísérő jelensége, hogy az állásukat elvesztők több mint kétharmada képtelen visszakerülni a munkaerőpiacra. Érzékelhetően csökken a versenyszférában az alkalmazottak száma, és – átrendeződés mellett – csökken a közszféra létszáma; amíg a bürokráciában – a kormányzati ígéretek ellenére – gyarapodik a foglalkoztatottak száma, addig ***a pedagógusok száma két év alatt csaknem tizedével,*** tehát nagyon jelentősen ***csökkent.*** A közszférában tovább szűkül a keresetek vásárlóértéke.

A KSH mintavételes lakossági adatfelvétele szerint az első negyedévben **a foglalkoztatottak száma** 3 818 ezer fő volt, ugyanannyi, mint egy hónappal korábban, és 26 ezer fővel, 0,7%-kal – hibahatáron belül – több, mint egy évvel azelőtt. A 15-64 éves népesség foglalkoztatási rátája 56,6% volt, 0,9 százalékponttal – szintén hibahatáron belül – több, mint egy évvel korábban. Továbbra is jelentős, sőt némileg növekvő az eltérés a foglalkoztatási rátában iskolai végzettség szerint. A legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkezők foglalkoztatási aránya az első negyedévben mindössze 24,1% volt, amely 0,4 százalékponttal – hibahatáron belül – alatta maradt az egy évvel korábbinak. A középfokú végzettségűek foglalkoztatási rátája – a múlt évvel megegyezően – 63,7% volt, míg az érettségizetteké 60,6%, 1,5 százalékponttal magasabb a tavalyi első negyedévinél. A diplomások foglalkoztatási rátája 79,2% volt, 1 százalékponttal magasabb az egy évvel korábbinál. Jelentős különbségek voltak – a gazdaságilag aktív népesség képzettségi összetételével is összefüggésben – az egyes régiók foglalkoztatási rátájában: míg a közép-magyarországi régióban a mutató értéke 62,4% volt, addig Észak-Magyarországon és Észak-Alföldön még az 50%-os értéket sem érte el /49,1%, illetve 49,9% volt csupán/.

Az **aktív munkanélküliek száma** az első negyedévben 509 ezer fő volt, 7 ezer fővel, 1,4%-kal több, mint egy hónappal, és 5 ezer fővel, 0,9%-kal több, mint egy évvel korábban. A növekedés mértéke nem éri el a hibahatárt. A passzív munkanélküliek száma a múlt év negyedik negyedévében 132 ezer fő volt. A **munkanélküliségi ráta** az idei első negyedévben 11,8% volt, 0,2 százalékponttal magasabb az egy hónappal, és 0,1 százalékponttal az egy évvel korábbinál. Ez a nagyon magas munkanélküliségi ráta a foglalkoztatás rendkívül kritikus helyzetét tükrözi. Az Európai Unióban februárban – szezonálisan kiigazított adatok szerint – 10,9%, az eurózónában 12% volt a munkanélküliségi ráta. **A magyar foglalkoztatási helyzet társadalmilag legfájdalmasabb pontja a fiatalok elhelyezkedésének nehézsége.** A 25 éven aluliak munkanélküliségi rátája az első negyedévben 30,5% volt, 1,3 százalékponttal magasabb az egy hónappal, és jelentősen, 2,7 százalékponttal magasabb az egy évvel korábbinál. **Változatlanul magas a tartós munkanélküliség:** az álláskeresők közel fele, 44,7%-a egy éve vagy annál is régebben nem talált munkát; az álláskereső átlagos időtartama közelített a másfél évhez, 15,8 hónap volt az idei első negyedéves adatok szerint. A tartós munkanélküliség a kialakult igen kedvezőtlen munkaerőpiaci helyzetben a reménytelenséget hozza magával. A tartós munkanélküliek több mint fele, 51,4%-a volt a múlt évben igen tartós munkanélküli, azaz legalább két éve reménytelenül keresett állást. A múlt évi lakossági adatfelvétel szerint a 2011-ben állás nélküliek 40%-a 2012-ben is munkanélküli volt, 30,7%-a pedig inaktívvá vált. Azaz **a munkanélküliek kevesebb mint 30%-a volt képes visszakerülni a munkaerőpiacra.** Jellemző élethelyzet, különösen az ország e szempontból kritikus térségeiben, hogy a munkanélküli néhány hónapig közmunkát végez, majd ennek lejártával ismét megjelenik a regisztrált munkanélküliek között.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint a **regisztrált munkanélküliek száma** március végén 620 100 fő volt, – a szezonalitásnak megfelelően – 56 400 fővel, 8,3%-kal kevesebb, mint egy hónappal korábban, és 28 900 fővel, 4,9%-kal több, mint egy évvel azelőtt. A bejelentett álláshelyek száma ugyan jelentősen, 61,8%-kal meghaladta az egy évvel korábbit, de ez csupán az idei – késésben lévő – közmunka programok várható elindulására

utal, ugyanis az újonnan bejelentett álláshelyek döntő többsége, 91,9%-a támogatást igénylő álláshely volt, míg a piaci feltételekkel létesítendő állások száma nem változott. Változatlanul magas és növekvő a pályakezdő álláskeresők száma. Március végén 73 900 pályakezdő szerepelt a regisztrációban, némileg, 3 500 fővel, 4,6%-kal kevesebb, mint február végén, és jelentősen, 15 500 fővel, 26,5%-kal több, mint egy évvel korábban. A pályakezdő álláskeresők több mint egyharmadának, 36,6%-ának legfeljebb általános iskolai végzettsége volt, több mint felének, 51,4%-ának nem volt szakképzettsége, 42%-ának volt középfokú szakképzettsége, 36,9%-a rendelkezett érettségivel és 6,6% felsőfokú végzettséggel. A március végi adatok szerint 98 ezer munkanélküli 25 éven aluli volt, 11,6%-kal több, mint a múlt év azonos napján. A regisztrációban szereplő valamennyi munkanélküli vonatkoztatva minden második álláskereső, a nyilvántartottak 50,7%-a volt szakképzetlen.

A kormány szociális érzéketlenségének szomorú bizonyítéka, hogy a munkanélküliek alig egytizede, 61 900 fő kapott márciusban álláskeresői támogatást, 24,7%-kal kevesebb, mint az előző hónapban, és 31,9%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. A lényegesen szerényebb összegű szociális ellátásban 230 100 fő, a regisztrált munkanélküliek kevesebb mint négytizede, 37,1%-a részesült, míg **az álláskeresők több mint fele, 52,9%-a teljesen ellátatlanul maradt.** Az ellátás nélkül hagyott munkanélküliek száma az előző márciushoz képest jelentősen, 13,3%-kal emelkedett.

A munkanélküliség egyre több térségben okoz szinte megoldhatatlan gondokat. Az ország négy régiójában a regisztrált munkanélküliek aránya a gazdaságilag aktív népesség körében márciusban elérte a 15%-ot, ezek közül két régióban meghaladta a 20%-ot. A munkanélküliségi ráta 11 megyében mutatott 15% feletti értéket, 5 megyében 20%, míg 2 megyében 25% feletti szintet. Az általánosan romló foglalkoztatási helyzetet tükrözi, hogy a relatíve kedvező pozíciójú Nyugat-Dunántúlon a múlt év márciusához képest jelentősen, 11,6%-kal nőtt a regisztrált munkanélküliek száma. A legmagasabb arányú, 27,7%-os munkanélküliség változatlanul Szabolcs-Szatmár-Bereg megyét sújtotta: 67 200 fő szerepelt a regisztrációban, 6,8%-kal több, mint tavaly ugyanekkor. Nógrád megyében is nagyon magas, 26,5% volt a munkanélküliségi ráta, kedvezőtlen tendencia mellett, mivel a regisztrációban márciusban szerepelt álláskeresők száma 7,3%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az igen magas, 23,2%-os munkanélküliségi ráta számszerűen 65 900 munkanélkülit jelentett, 6,6%-kal kevesebbet az előző márciusinál. A megyei munkaerőpiaci helyzetben ez a csökkenés azt mutatja, hogy megnőtt a közmunkások száma. Hajdú-Bihar megyében az első negyedév végén 22,8% volt a munkanélküliség erőteljesen romló tendencia mellett: a regisztrált munkanélküliek száma 11,2%-kal emelkedett egy év alatt. Jász-Nagykun-Szolnok megye valamivel kedvezőbb helyzetben volt márciusban a 18,9%-os munkanélküliséggel, de a regisztrált álláskeresők száma 10,2%-kal magasabb volt az egy évvel korábinál.

Február hónapban 27 ezer főt alkalmaztak **közfoglalkoztatás** keretében, alig több mint feleannyit, 48%-kal kevesebbet, mint a múlt év azonos hónapjában. A létszám jelentős csökkenését tetézte, hogy a közfoglalkoztatottak alig több mint fele, 54%-a dolgozott teljes munkaidőben 79 300 forintos bruttó átlagkereset mellett, ami a jogszabály által meghatározott minimálbér alig négyötöde, 81%-a.

Az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint az év első két hónapjában a legalább ötfős vállalkozásoknál, a költségvetési szerveknél és a jelentősebb nonprofit szervezeteknél – a közfoglalkoztatottakat is beleszámítva – 2 570 ezer fő **állt alkalmazásban**, 31 ezer fővel, 1,2%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban, és 60 ezer fővel, 2,3%-kal kevesebb, mint két évvel azelőtt. A **versenyszférában** egy év alatt 0,9%-kal, két év alatt 2,2%-kal csökkent a létszám. A **közsférában** az első két hónapban – közfoglalkoztatottak nélkül – 653 ezer fő állt alkalmazásban, 1,6%-kal kevesebb, mint egy évvel, és 4,3%-kal kevesebb, mint két évvel azelőtt. Az általánosan csökkenő létszám mellett a közsférában némileg megváltoztak az egyes területek között az arányok a bürokrácia javára, és a közszolgáltatások kárára. **A közigazgatásban az egy évvel korábbihoz képest 1,8%-kal, 2011 azonos időszakához képest 1,6%-kal nőtt a létszám.** Az oktatásban jelentős mértékű leépítésre került sor: az év első két hónapjában a pedagógusok létszáma 5,6%-kal kisebb volt az egy évvel, és 9,5%-kal kisebb a két évvel azelőttinél. Az egészségügyben és a szociális ellátásban az egy évvel korábbihoz képest némileg, 0,3%-kal nőtt, a két évvel azelőttihez viszonyítva 2,1%-kal csökkent a létszám.

A nemzetgazdaságban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak **bruttó átlagkeresete** az első két hónapban 223 100 forint volt, 2,6%-kal több, mint egy évvel azelőtt. A versenyszférában 229 400 forint volt az átlagos bruttó kereset, 2,1%-kal magasabb az egy évvel korábinál. A költségvetési intézményekben – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – a keresetek 2,8%-kal emelkedtek. A közsférában a teljes munkaidőben dolgozók bizonyos hányada a nettó keresetének csökkenése miatt átlagosan 10 ezer forint – a keresetbe nem tartozó – kompenzációt kapott a kedvezőtlen adó- és járulékváltozások részbeni ellentételezésére.

A nemzetgazdaságban a **nettó átlagkereset** az év első két hónapjában 146 100 forint volt, 3,9%-kal több az egy évvel korábinál. Az első két hónapban a fogyasztói árak 3,2%-kal nőttek, így a reálkeresetek az egy évvel korábbihoz képest némileg, 0,7%-kal emelkedtek, de jelentősen, 2,6%-kal elmaradtak a két évvel korábitól. A versenyszférában a fizikai dolgozók nettó átlagkeresete 104 100 forint volt, 3,6%-kal több az egy évvel korábinál. A versenyszférában a szellemi dolgozók nettó keresete 222 ezer forint volt, 3,8%-kal magasabb, mint az előző év azonos időszakában. A költségvetési intézményekben foglalkoztatottak nettó keresete – a közfoglalkoztatottak bérének figyelmen kívül hagyásával – az első két hónapban 139 200 forint volt, nominálértékben 3,8%-kal, reálértékben 0,6%-kal több, mint egy évvel korábban. A közigazgatás és rendvédelem dolgozóinak nominális keresete 2,3%-kal emelkedett, reálkeresete 0,9%-kal csökkent. Az oktatásban 2,5%-kal nőtt a nettó kereset, amely az illetmény vásárlóértékének 0,7%-os csökkenését jelentette. A KSH jelentése szerint az egészségügyben és a szociális ellátásban a közalkalmazottak nettó átlagos keresete az első két hónapban 8,5%-kal meghaladta az egy évvel korábit, ami a reálkereset érzékelhető, 5,1%-os emelkedését jelentette volna. Ez azonban abból a módszertani megközelítésből adódik, hogy a KSH az egészségügyben tavaly végrehajtott központi béremelést a kifizetés hónapjában vette figyelembe. Mivel a tavalyi illetményemelésre – hosszú huzavona után – úgy került sor, hogy az emelt juttatást júliusban visszamenőleg kapták meg a közalkalmazottak, az első félévben a keresetindexek nem a tényleges emelést tükrözik. Ezt

támasztja alá, hogy az ágazatban az idei első két hónapban a keresetek reálértéke 1,8%-kal elmaradt a két évvel korábitól.

Áralakulás

Az első negyedévben jelentősen csökkent az infláció. Ennek egyik oka a bázishatás, mivel a múlt év elején drasztikusan megemelt adók, így a 2 százalékponttal növelt általános forgalmi adó a múlt év első három hónapjában fokozatosan érvényesültek a fogyasztói árakban. Amíg a kormány a múlt évben emelte a regulált árakat, addig ez év elején csökkentette azokat, sőt fokozatosan kiterjeszti a hatósági árak körét, és – az eddig elhangzott bejelentések szerint – újabb árcsökkentéseket tervez. A múlt évi adó- és árintézkedések – recessziós környezetben – mesterségesen magasan tartották az inflációt, az idei kormányzati lépések ugyanilyen mesterségesen alacsonyan tartják a fogyasztói árindexet. ***A piaci viszonyok szándékos megzavarása rövidtávon – akár látványos – eredményeket hozhat, ugyanakkor már középtávon is igen erőteljes negatív következményekkel kell számolni.*** Az eddig megismert adatok alapján nem zárható ki az idei évben a 2,5% körüli árindex, amely ugyanakkor jövőre ismét emelkedik majd.

Az ipari termelői árak februárban 0,4%-kal nőttek az előző havihoz képest, és 0,8%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az első két hónapban az ipari termelői árak némileg, 0,1%-kal alatta maradtak az egy évvel korábbi szintnek. A januári árszinthez képest a legnagyobb mértékben, 3,5%-kal a kőolaj-feldolgozás termelői árai nőttek, 1,6%-kal a gyógyszeripari árak, és 1,2%-kal a gépgyártás termelői árai. Az előző februári szintjükénél 7,2%-kal magasabbak voltak a gyógyszeripari árak, 6,4%-kal az élelmiszeripari árak, míg 2,8%-kal csökkentek a számítógépek és elektronikai termékek, valamint 2,7%-kal a villamosenergia ipar termelői árai. A feldolgozóiparban a februári termelői árak 0,3%-kal haladták meg az egy hónappal, és 1,4%-kal az egy évvel korábit.

Az ipari export forintban mért értékesítési árai februárban 0,1%-kal csökkentek az előző hónaphoz, és 0,8%-kal nőttek az egy évvel korábbihoz képest. Az év első két hónapjában a kiviteli árak 0,3%-kal elmaradtak az egy évvel azelőttiektől. A februári export árak a gyógyszeriparban nőttek a legnagyobb mértékben, 8,9%-kal az egy évvel korábbihoz képest. A belföldi értékesítési árak februárban 1,1%-kal nőttek az előző havihoz, és ennél kisebb mértékben, 0,6%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az első két hónapban mindössze 0,2%-kal emelkedtek a belföldi értékesítésben az ipari termelői árak. A februári belföldi értékesítési árak a legnagyobb mértékben, 6,1%-kal az élelmiszeriparban, valamint 5,2%-kal a vegyiparban nőttek, míg a villamosenergia iparban 2,6%-kal, a gépgyártásban pedig 2,4%-kal csökkentek az egy évvel korábbiakhoz képest.

A mezőgazdasági termelői árak februárban jelentősen, 17%-kal nőttek az egy évvel korábbihoz képest. Az év első két hónapjában 17,8%-kal emelkedtek a termelői árak. A növényi termékek termelői ára februárban kiugró mértékben, 22,9%-kal haladta meg az egy

évvel korábbi szintet. A gabonafélék termelői ára 30,3%-kal, az ipari növényeké 21%-kal, ezen belül az olajos növényeké csaknem ugyanilyen mértékben, 20,7%-kal, a zöldségféléké 3,4%-kal emelkedett, míg a gyümölcsöké 4,4%-kal csökkent. A burgonya termelői ára – az alacsony bázishoz képest – 108,1%-kal, tehát több mint kétszeresére nőtt, de még így is 14,6%-kal kisebb volt a két évvel azelőttinél.

Az élőállatok és állati termékek termelői ára februárban 6,5%-kal haladta meg az egy évvel korábbi szintet. A vágóállatok termelői ára 8,5%-kal, ezen belül a vágómarháé – az alacsony bázishoz képest – 10%-kal, a vágóbaromfié 12,9%-kal, míg a vágósertésé – a múlt évi jelentős, 25,4%-os emelkedést követően – 4,6%-kal nőtt. Az állati termékek termelői ára februárban 2%-kal haladta meg az egy évvel korábbit; ezen belül a tej termelői ára 2,3%-kal emelkedett, míg a tojásé – a magas bázishoz képest – 1,6%-kal csökkent.

A **fogyasztói árak** márciusban 0,3%-kal emelkedtek az előző hónaphoz képest, és 2,2%-kal haladták meg az egy évvel korábbit. A fogyasztói árak az első negyedévben 2,9%-kal nőttek az előző év azonos időszakához képest. Az élelmiszerek ára egy hónap alatt 0,1%-kal nőtt, ezen belül az idényáras élelmiszerek februárhoz képest 2%-kal drágultak. Az élelmiszerek ára az egy évvel azelőttihez viszonyítva az átlagot meghaladó mértékben, 3,4%-kal emelkedett. Kétszámjegyű dinamikával, 14,8%-kal emelkedett a liszt ára, 11,7%-kal drágultak az idényáras élelmiszerek, és – a jelentős adóemelés következtében – ugyanennyivel a szeszes italok, dohányárak. A sertészsiradék 11,1%-kal, a száraztészta 8,7%-kal, az étolaj 6,2%-kal került többre, mint egy évvel azelőtt. A tojás – a nagyon magas bázishoz képest – 8%-kal, a cukor 6,9%-kal, a csokoládé, a kakaó 5,8%-kal, a tej pedig 3,2%-kal olcsóbb volt a tavaly márciusi árszintnél.

A szolgáltatások ára az egy évvel korábbihoz képest az átlag felett, 3,8%-kal emelkedett. A személyszállítás ennél is nagyobb mértékben, 7,6%-kal, a helyi közlekedés 5,4%-kal drágult. A háztartási energia ára – a vezetékes gáz és az áram árának 10%-os januári árcsökkenése következtében – 8,1%-kal csökkent. ***Ez a jelentős ármérséklés ugyanakkor nem kompenzálta a korábbi évek nagymértékű áremelkedését, így a háztartási energiáért ez év márciusában 6,2%-kal többet kellett fizetni, mint 2010 márciusában.*** A pb gáz ára márciusban 8%-kal, a tűzifáé 4,5%-kal, míg a briketté 6%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A tartós fogyasztási cikkek ára 2,2%-kal, a ruházati termékeké 0,4%-kal csökkent egy év alatt.

A **nyugdíjas** fogyasztói kosárral számított **infláció** márciusban az előző hónaphoz képest 0,2%-kal, míg az egy évvel azelőttihez viszonyítva 2%-kal nőtt. Az átlagos fogyasztói árindexnél kisebb emelkedés a jelentős energiaár-csökkenés következménye. Márciusban – a nyers élelmiszerek és az üzemanyagok figyelmen kívül hagyásával számított – szezonálisan kiigazított maginfláció 3,4%-kal emelkedett.

Jövedelem és fogyasztás

A *kiskereskedelmi forgalom* az első két hónapban jelentősen, 2,5%-kal – naptárhatástól megtisztított adatok szerint 1,8%-kal – maradt el az egy évvel korábbtól. Az élelmiszerek eladása 2,7%-kal, az egyéb termékeké 2,1%-kal csökkent. A műszaki cikkek forgalma 8,5%-kal, a vegyes iparcikkeké 4,9%-kal visszaesett, míg a ruházati termékek, valamint a gyógyszerek és illatszerek forgalma egyaránt 1%-kal bővült. Az üzemanyagok értékesítése az első két hónapban 2,6%-kal szűkült.

A KSH közzétette a 2012. évi háztartási költségvetési felvétel előzetes adatait. A fogyasztási kiadások egy főre jutó havi összege 65 790 forint volt, amely változatlan áron számítva 2,1%-os csökkenést jelent az előző évhez képest. *A múlt évben kizárólag az egészségügyre fordított kiadások nőttek* 1%-kal, főképp a gyógyszerek árának jelentős emelkedése miatt, míg az összes többi fogyasztási csoportban a költségek volumene csökkent. Az élelmiszervásárlások reálértékben némileg, 0,6%-kal, a szeszes italra, dohányárura fordított kiadások jelentősen, 8,1%-kal csökkentek. A családok a múlt évben lakásfenntartásra és háztartási energiára 1,3%-kal, a háztartás vitelére 4,4%-kal, ruházati termékek vásárlására 7,2%-kal kevesebbet költöttek, mint a megelőző évben.

A háztartásstatisztikai felvétel adatai azt mutatják, hogy *a múlt évben jelentősen nyílt az olló a magasabb jövedelmű és a szerényebb jövedelmű családok fogyasztása között*. Az alacsony jövedelmű családok fogyasztása érzékelhetően visszaesett, és *jól láthatóan felgyorsult az elszegényedés folyamata*. Az adatok nem csupán arra világítanak rá, hogy a recesszió, a múlt évi jelentős, 3,5%-os reálkereset csökkenés nyomán a családok szükségszerűen visszaszorították a fogyasztásukat, hanem arra is, hogy a kormányzat szociális érzéketlensége, szinte kizárólag a magasabb jövedelműeket támogató politikája következtében *a családok egyre szélesebb köre kerül a szegénységi küszöb alá*. A jövedelem alapján képzett rangsor szerint az alsó ötödbe tartozó háztartásokban az egy főre eső fogyasztás mindössze 34 500 forint volt, az átlagfogyasztás alig több mint fele, 54,3%-a. A felső jövedelmi ötödbe tartozó családokban az egy főre jutó havi fogyasztás 123 400 forint volt, az átlagos fogyasztás csaknem kétszerese, annál 94,2%-kal több. *A családok legmagasabb jövedelmű 20%-ában tehát az egy főre eső fogyasztás több mint három és félszerese, pontosan 3,6 szerese az alsó jövedelmi ötödbe tartozó háztartásokénak*. A megelőző évben ez az arány még csak 3,1 volt, azaz egy esztendő alatt jelentősen nőtt.

A kormány dilettáns gazdaságpolitikájának és az európai normákat felrúgó társadalompolitikájának látványos kudarcaként a jövedelmi olló nem úgy nyílt, hogy a magasabb keresetűeknek emelkedett, míg az alacsonyabb keresetűeknek stagnált, esetleg némileg csökkent a fogyasztása, hanem olyan módon, hogy a magas keresetűeknek kevésbé, míg az alacsony jövedelműeknek igen jelentősen visszaesett a fogyasztása. *A felső jövedelmi ötödbe tartozó háztartások fogyasztása 1,1%-kal, míg az alsó ötödbe tartozóké drasztikusan, 5,1%-kal esett vissza a múlt évben*. Igaz, a felső jövedelmi ötödbe tartozó háztartásokban az

élelmiszerre fordított kiadások reálértékben 3,3%-kal, a lakásfenntartásra fordítottaké 0,9%-kal emelkedtek, míg egészségügyre 4,7%-kal, közlekedésre pedig 4,3%-kal többet költöttek. Amíg az alsó jövedelmi ötödbe tartozó családokban az összes kiadás kétharmadhoz közelítő hányadát, 61,8%-át a létfenntartáshoz szükséges termékek és szolgáltatások – étkezés, lakhatás, munkába, illetve iskolába járás költségeinek – kifizetésére fordították, addig a felső ötödben a kiadásoknak csak 42,9%-át kellett ilyen célokra fordítani

Növekvő különbséget regisztrált a háztartásstatisztika az eltérő jövedelmi helyzetű családok élelmiszer fogyasztásában. A felső jövedelmi ötödbe tartozó családokban az egy főre jut hús- és halfogyasztás évi 68,4 kg volt a múlt évben, míg az alsó ötödben csupán 43,2 kg ; azaz a magas jövedelműek több mint másfélszer annyi húst fogyasztottak, mint a szerényebb körülmények között élők. Ez azért figyelemreméltó különbség, mert az alsó ötödbe 2 millióan tartoznak, míg a relatív jövedelmi szegénységben élők 2011. évi száma másfél millió fő volt; feltételezhetően a múlt évben ez a szám is jelentősen emelkedett. Különösen nagy különbséget regisztrált a statisztikai felvétel a magasabb értékű élelmiszerek fogyasztásában. A tejfogyasztás a magasabb státuszúaknál 64,8 liter, míg az alacsony jövedelműeknél csupán 36 liter volt, és ez a különbség 6 literrel nőtt az előző évhez képest. A jobb körülmények között élő családokban csaknem kétszer annyi, pontosan 1,8-szer több tejet fogyasztottak, mint a nehéz sorsúakéban. Gyümölcsből a magasabb jövedelmű családok tagjai évente 85,2 kg-ot fogyasztottak, pontosan háromszor annyit, mint az alsó ötödbe tartozó családokban, ahol mindössze 28,8 kg volt az éves fogyasztás, és a különbség nőtt is az előző évhez képest 2,4 kg-mal. Több mint háromszor annyi sajtot és egyéb tejterméket fogyasztottak a magas jövedelműek, mint a szerény körülmények között élők; 26,4 kg állt szemben a 8,4 kg-mal, és a különbség ennél az élelmiszer csoportnál is nőtt a múlt évben 2,4 kg-mal. Kétszer annyi zöldséget /60kg-ot/ fogyasztottak egy évre vetítve

a tehetősebb családokban, mint a legnehezebb sorsúak körében /31,2 kg-ot/. A magas jövedelmű családokat támogató kormányzati politika egyértelmű sikerét tükrözi, hogy az általánosan csökkenő lakossági fogyasztás ellenére érzékelhetően, 5,6 százalékponttal nőtt a legkorszerűbb, plazma és LCD televíziók aránya, és elérte a 22,1%-ot, azaz a felső jövedelmi ötödbe tartozó családok a múlt évi felvétel során már rendelkeztek ilyen készülékkel. A tavalyi évben jelentősen, 4,9 százalékponttal nőtt a hordozható számítógéppel rendelkező családok aránya, és elérte a 24,9%-ot. A múlt évben a családok 13,9%-ában volt mosogatógép, ez 13,9%-os elterjedtséget jelent.

A lakosság betétállománya március hónapban 53 milliárd forinttal csökkent, és a negyedév végén 7 631 milliárd forintot tett ki. A forintbetétek állománya 11 milliárd forinttal csökkent, a devizabetéteké a tranzakciók eredményeként 74 milliárd forinttal mérséklődött, az árfolyamváltozás következtében pedig 33 milliárd forinttal nőtt. A lakossági devizabetétek volumene az első negyedév végén 980 milliárd forint volt.

A lakosság hitelállománya márciusban – a hazai fizetőeszköz gyengülése következtében – 72 milliárd forinttal emelkedett, és a negyedév végén 7 359 milliárd forintot tett ki. A forinthitelek volumene 14 milliárd forinttal csökkent, míg a devizahiteleké törlesztés eredményeként 28 milliárd forinttal mérséklődött, az árfolyamváltozás nyomán pedig 114

milliárd forinttal nőtt. A lakossági devizahitelek volumene az első negyedév végén 4 168 milliárd forint volt, a teljes hitelállomány 56,6%-a.

Államháztartás, külgazdasági egyensúly

A külkereskedelmi forgalom a múlt év második felében tapasztalt visszaesést követően még mindig nem élénkült meg. A kivitel volumene februárban 0,4%-kal csökkent, az év első két hónapjában 0,3%-kal emelkedett, a behozatalé februárban 0,9%-kal, az első két hónapban 2%-kal bővült. A külkereskedelmi mérleg aktívuma az első két hónapban 284 milliárd forintot, illetve 956 millió eurót tett ki, 39 milliárd forinttal, illetve 144 millió euróval kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában. Az első két hónapban az export forintban mért árszínvonala 1,5%-kal, az importé 2,2%-kal csökkent, így a cserearány 0,7%-kal javult. A forint árfolyama az euróhoz képest 3,1%-kal, míg az amerikai dollárhoz viszonyítva 1,9%-kal erősödött.

A külkereskedelmi forgalom stagnálásában egyik fontos tényező a gépek és szállítóeszközök mindkét irányú forgalmának 1,2%-os visszaesése volt. A feldolgozott termékek kivitele 4,7%-kal, a behozatala ennél valamivel nagyobb mértékben, 5%-kal bővült az első két hónapban. Az élelmiszerexport volumene 5,4%-kal, az importé 4,1%-kal nőtt. A feldolgozott termékek körében a gyógyszerek euró értékben számított kivitele dinamikusán, 9,7%-kal növekedett, míg e termékcsoport behozatala 5,9%-kal csökkent. A gépek és szállítóeszközök körében a legnagyobb termékcsoportot jelentő híradástechnikai eszközök euróban mért exportja – a múlt évi tendencia folytatódásaként – 15,1%-kal, az importja 8,8%-kal visszaesett. A második legnagyobb termékcsoport, a villamos gépek és készülékek kivitele szerény mértékben, 0,9%-kal nőtt, míg az import 1,9%-kal csökkent. A harmadik csoportot képező közúti járművek exportja változatlanul dinamikusán, euró értékben számolva 12,6%-kal bővült, míg az importja 1,1%-kal szűkült.

Az Európai Unió országaiba irányuló kivitel volumene az első két hónapban szerény mértékben, 0,8%-kal, ezen belül a 15 régi tagállamba irányuló export 2,3%-kal nőtt, az új tagállamokba irányuló pedig 3,1%-kal csökkent. Az Európai Unióból származó behozatal volumene gyakorlatilag stagnált, 0,3%-kal bővült, a régi tagállamokból érkező import 0,1%-kal, az új tagállamokból jövő pedig 0,9%-kal. Az Európai Unión kívüli országokba irányuló export volumene 1,3%-kal visszaesett, míg az import – az energiahordozók behozatalának euróban számított 13%-os bővülése következtében – jelentősen, 6,1%-kal bővült. Az Európai Unióval lebonyolított forgalomban az első két hónapban 1 784 millió eurós, az egy évvel korábbinál 6,8%-kal nagyobb aktívum, míg a többi országgal lebonyolított forgalomban 828 millió eurós, a tavalyinál 45,1%-kal nagyobb passzívum keletkezett.

Az államháztartás – önkormányzatok nélküli – **pénzforgalmi szemléletű konszolidált hiánya** az első negyedév végén 494 milliárd forint volt, az éves előirányzat 56%-a. Ezen belül a központi költségvetés deficitje 589 milliárd forintot tett ki, az egész éves előirányzat több

mint kétharmadát, 67,3%-át. Az államháztartás bevételei általában nem egyenletesen érkeznek az államkincstárba, az év második felében magasabbak az adóbevételek. A kiadások általában egyenletesen jelentkeznek, így az év elején szokásosan magasabb a deficit az időarányosnál, **az idei első negyedévi hiány** ugyanakkor ehhez mérten is **rendkívül nagy, és a hiánycél tarthatatlanságát vetíti előre, azaz újabb megszorítások válhatnak szükségessé**. A központi alrendszernek az első negyedévben 3 464 milliárd forint bevétele volt, az éves előirányzat 2,6%-a, valamint 3 957 milliárd forint kiadása, az előirányzat 24,4%-a.

A gazdálkodó szervezetek az első negyedévben 219 milliárd forint **adót fizettek be** a költségvetésbe, 3,5%-kal kevesebbet, mint az előző év azonos időszakában. Az idén bevezetett két új adófajtaból a kisadózók tételes adójából és a kisvállalati adóból az első negyedév végéig kevesebb mint 5 milliárd forint folyt be, miközben a költségvetési törvény e két előirányzaton 205 milliárd forintos éves bevétellel számol. A másik új adónemből, a közműadóból ugyanakkor a tervezett 60 milliárd forint 38,5%-a az első negyedév végéig beérkezett a kincstárba.

Fogyasztási adókból 835 milliárd forintot fizettek be az adózók, jelentősen, 15,6%-kal többet, mint a tavalyi első negyedévben. A többletben szerepet játszott, hogy e területen is bevezettek két új adónemet, a tranzakciós illetéket – valójában adót, – valamint a biztosítási adót. Ezen túlmenően az áfa visszatérítési határidő 45 napról 75 napra emelése – a vállalkozások likviditási problémáinak érzékelhető romlása árán, az államháztartás likviditását egyszeri és nem tartós jelleggel javítva – jelentősen megnövelte az áfa bevételeket. Egyébként a tranzakciós illeték 301 milliárd forintot kitevő éves előirányzatának mindössze 9,1%-a került a költségvetésbe az első negyedévben, ezért ennek teljesítése erősen kétséges.

A lakosság az első negyedévben 419 milliárd forint **adót fizetett**, 6,7%-kal többet, mint egy évvel korábban. Ezen belül a személyi jövedelemadó összege 5%-kal nőtt az adójóváírás megszüntetése következtében. Ez azért figyelemre méltó, mert az ún. félszuperbruttó kivezetése folytán a havi 300 ezer forintnál többet keresők adója több mint 8%-kal csökkent, azaz **az átlagkeresetnél kevesebbel rendelkező munkavállalók adóterhe jelentősen nőtt**.

A költségvetési szervek kiadásai az első negyedévben 811 milliárd forintot értek el, igen jelentősen, 25%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában. Ebben szerepet játszott, hogy az önkormányzati hatáskörök kiüresítésével és az önkormányzati intézmények államosításával a központi költségvetés teljesít egy sor, korábban önkormányzati kiadást, de érzékelhető a számokból a központi bürokrácia – három éve megfigyelhető – növekedésének pénzügyi hatása is. A költségvetési szervek ezzel az időarányosnál több kiadást, az éves előirányzat 27,3%-át teljesítettek. A helyi önkormányzatok támogatására az első negyedévben 147 milliárd forintot fordított a kormányzat, 44,7%-kal kevesebbet, mint a bázisidőszakban, azaz az önkormányzatok rendelkezésére bocsátott forrás csaknem megfelelődőtt. Lényegesen többet vettek el annál, mint amennyivel csökkentek a feladataik. Családi támogatásokra 111 milliárd forintot költött a kormány, nominálértékben 1,4%-kal, reálértékben 4,2%-kal kevesebbet, mint egy évvel azelőtt. A munkaerőpiaci alapból az első negyedévben – az emelkedő munkanélküliség mellett – mindössze 14 milliárd forintot fordítottak munkanélküli ellátásokra, 38,4%-kal kevesebbet, mint a múlt évben ugyanakkor. A nyugdíjkiadások

összege 706 milliárd forint volt, 8,3%-kal magasabb az egy évvel korábnál. Gyógyító megelőző ellátásokra 205 milliárd forintot költöttek az egészségbiztosítási alapból, 8,9%-kal többet, mint az előző év első negyedében. Ez részben a – már jelzett – egészségügyi béremelésnek köszönhető, amely júliusi visszamenőleges folyósítása következtében még nem szerepelt a bázisban, részben az intézményhálózat átalakítása folyamán fellépett fizetési kötelezettségeknek tudható be. Gyógyszertámogatásokra 73 milliárd forintot fordított az egészségbiztosítási alap, 14%-kal kevesebbet a múlt évi – jelentősen csökkentett – összegnél is.

A költségvetési szervek tartozásállománya az első negyedév végén 72 milliárd forint volt, 9,3%-kal több, mint egy hónappal, és jelentősen, 52,9%-kal több, mint egy évvel korábban, azaz a költségvetési szervek adóssága egy év alatt több mint másfélszeresére nőtt. Az állammal szemben fennálló tartozás 9,4 milliárd forint volt március végén, amelynek több mint háromnegyedét, 78,2%-át – a törvényes működés sajátos példjaként – a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium szervei, kitüntetetten a kormányhivatalok halmozták fel. A költségvetési szervek teljes tartozásállományának 60,6%-a szállítói tartozás, míg 12,8%-a közüzemi tartozás volt. Az adósság döntő része, a kórházak 33 milliárd forintot, és a felsőoktatási intézmények 20,1 milliárd forintot kitevő – felelőtlen kormányzati alulfinanszírozásból eredő – tartozása. Az első negyedév végén a költségvetési intézmények több mint felének, 51,6%-ának volt adóssága; ezen belül 70 intézmény minősített – 60 napon túli, 50 millió forintot vagy a szerv költségvetésének 3,5%-át elérő – tartozást görgetett maga előtt.

Az első negyedév adatai alapján, a felemás kormányzati intézkedések tükrében nehéz megítélni az államháztartás év végére várható pozícióját. A miniszterelnök egyik legfontosabb presztízskérdésnek tekinti, hogy az ország kikerüljön a túlzott-deficit eljárás hatálya alól. **Ezért racionális érvekkel nehezen magyarázható kommunikációs harcot folytat az Európai Bizottság ellen, nem csak a diplomáciai kereteket, hanem egyre gyakrabban a jó ízlés határait is durván átlépve.** Ugyanakkor **az Európai Bizottság jelentésének közzétételét követően szinte azonnal „nem-megszorításokról” döntött a kormány**, erre az évre 100 milliárd forintos keretben. **Úgy tűnik, amennyiben szükségesnek ítéli a kormány – akárcsak a múlt évben – permanens megszorításokra is hajlandó, amennyiben az látszólag nem érinti a lakosságot**, illetve a kormányzati kommunikáció ellensúlyozni tudja a megszorítás érzetet, és előtérbe helyezhető a szabadságharcos retorika által a mindenki által támadott, és mégis sikeresen helytálló, az ország népét egész Európával szemben is megvédeni képes kormányzat képe. Az év eleje óta végrehajtott, és különösen a kilátásba helyezett kormányzati intézkedések, valamint a kommunikáció alapján nem lehet biztosan kijelenteni, hogy az idei 2,7%-os államháztartási hiánycél teljesülni fog. Erős törekvés látható az osztogatás elindítására, amely egészen új államháztartási magatartást is eredményezhet. Ugyanakkor az már az első negyedév tényei alapján is világosan látszik, hogy **a közintézmények, a közszolgáltatások a választási osztogatás nagy vesztesei lesznek, mert a kormány láthatóan csak a választás napjáig gondolkodik, és nem számol a szükségszerűen fellépő súlyos következményekkel.**

Lakásépítés

Az utóbbi évek zuhanása tovább folytatódott, és *korábban elképzelhetetlen szintre süllyedt a lakásépítés Magyarországon*. Az első negyedévben mindössze 1 100 lakás készült el, 54,1%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Budapesten 47%-kal, a megyei jogú városokban 47,8%-kal, a többi városban 74,8%-kal, míg a községekben 51%-kal kevesebb lakás épült. Érzékeltetésül, *a jelenlegi lakásépítési szint a 2007. évi első negyedévinek alig ötöde*, 20,5%-a. Abban a negyedévben 5 500 lakást adtak át. A következő időszakban is folytatódik a mélyrepülés: az első negyedévben csupán 1 400 *építési engedélyt adtak ki* az illetékes hatóságok, 35,6%-kal kevesebbet, mint az előző év azonos időszakában. Hat évvel azelőtt ugyanebben az időszakban 10 400 építési engedélyt adtak ki, hét és félszer annyit, mint az idei első három hónapban.

Különösen nagymértékben, kevesebb mint egyharmadára, pontosan 62,2%-kal csökkent a vállalkozók által épített lakások száma. Így a vállalkozók által épített lakások aránya az egy évvel korábbi 42,9%-ról 29,7%-ra, azaz több mint 13 százalékponttal csökkent. Tovább nőtt a családi házak aránya az új épületeken belül. Az idei első negyedévben az elkészült épületek több mint kétharmada, 69,6%-a családi ház volt, míg egy évvel korábban csak alig több mint a fele, 53%-a. A többszintes épületek jóval kisebb számban, míg lakóparkok egyáltalán nem épültek. Az elkészült lakások alapterülete jelentősen nőtt. Az első negyedévben átadott lakásoké 112 m² volt, 15 m²-rel nagyobb, mint az előző év azonos negyedévében. A 100 m²-nél nagyobb lakások aránya ebben az időszakban 13 százalékponttal, 50,3%-ra emelkedett.

Ipar, építőipar

Az *ipar* a múlt évi visszaesést követően az idei év elején tovább csökkentette a kibocsátást. A februári termelés volumene nyers adatok szerint 5,4%-kal, munkanaphatástól megtisztított mutató szerint 1,1%-kal maradt el az egy évvel korábbtól. A szezonálisan és munkanaptényezővel korrigált index alapján a februári ipari termelés némileg, 0,3%-kal nőtt az előző hónaphoz képest. Az első két hónapban az ipari termelés volumene 3,4%-kal csökkent. A feldolgozóiparban az első két hónapban 3%-kal esett vissza a kibocsátás. A legnagyobb súlyú alágban, a közúti járművek gyártásában változatlanul kétszámjegyű dinamikával, 10,2%-kal, a vegyiparban 13,8%-kal, a villamos berendezések gyártásában szerény ütemben, 1,4%-kal nőtt a termelés. Ugyanakkor a gyógyszergyártásban 8%-kal, a gépek és gépi berendezések gyártásában 8,2%-kal, a számítógépek és elektronikai termékek gyártásában drasztikusan, 18%-kal csökkent az év első két hónapjában a kibocsátás.

Az **ipari export** februárban 2,1%-kal csökkent, az első két hónapban csekély mértékben, 0,3%-kal nőtt az előző év azonos időszakához képest. A közúti járműgyártás kivitele az első két hónapban 6,3%-kal, a vegyiparé 18,9%-kal, az élelmiszeriparé 9,2%-kal, a gyógyszeriparé 2,9%-kal nőtt, míg a gépek és gépi berendezések exportja 9,6%-kal, a számítógépek és elektronikai termékeké 18,3%-kal visszaesett. Az **ipar belföldi értékesítése** februárban jelentősen, 12,6%-kal, az év első két hónapjában 6,4%-kal maradt el az egy évvel korábbtól. A feldolgozóipar belföldi eladásai februárban 7,1%-kal estek vissza.

A legalább öt főt foglalkoztató vállalkozásoknál az **egy főre jutó termelés** az első két hónapban 3,8%-kal visszaesett a foglalkoztatottak számának minimális, 0,1%-os emelkedése mellett. A jelentős súllyal rendelkező feldolgozóipari ágazatok **új rendeléseinek állománya** februárban 9,3%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest; az új exportrendelések volumene valamelyest, 1,4%-kal, míg a hazai rendeléseké drasztikusan, 43,5%-kal visszaesett. Az ipar összes rendelésállománya február végén – egy korábbi jelentős megrendelésnek köszönhetően – 30,3%-kal meghaladta az egy évvel azelőttit. Az ipari termelés volumene az első két hónapban Dél-Alföldön – a Mercedes gyár bővülő termelésének köszönhetően – dinamikusán, 22,1%-kal, Észak-Magyarországon szerény mértékben, 1,4%-kal emelkedett, a többi régióban csökkent; Közép-Magyarországon volt a régiók közül a legjelentősebb, 8,4%-os, míg a közigazgatási egységek körében Budapesten 10,9%-os visszaesés.

Az **építőipari termelés** februárban – a kedvező időjárásnak köszönhetően, az alacsony bázishoz képest, szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 2,3%-kal haladta meg az előző havit, és – a rendkívül alacsony bázishoz képest – 7,2%-kal az egy évvel korábbit. Az év első két hónapjában 1,6%-kal nőtt az építőipari termelés volumene: az épületek építése ágazatáé 1,8%-kal, míg az egyéb építmények építéséé 0,9%-kal. Az építőipar ez évi kilátásai nem túl biztatóak: a februárban kötött új szerződések volumene 8,5%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól; ezen belül az épületek építésére irányulóké 9%-kal, az egyéb építmények létrehozását célzóké pedig 8,1%-kal. Az építőipar teljes szerződésállománya február végén néhány jelentős vasút-felújítási és közműépítési megbízásnak köszönhetően – a rendkívül alacsony bázishoz képest – 18%-kal nagyobb volt az előző február végénél; az épületek építésére irányulóké 11%-kal csökkent, míg az egyéb építmények létrehozását célzóké 31%-kal nőtt.

Mezőgazdaság

A **mezőgazdasági termékek felvásárlása** az első két hónapban 5,3%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. A növénytermesztési és kertészeti termékek felvásárlása igen jelentősen, 16,3%-kal visszaesett a gabonafélék felvásárlásának drasztikus, 31,7%-os csökkenése következtében. A zöldségfélék felvásárlása 8,8%-kal, – az ilyenkor kis súlyt képviselő – gyümölcsöké 36,9%-kal emelkedett. Az élőállatok és állati termékek felvásárlása csekély mértékben, 1,1%-kal csökkent; a vágóállatoké 1%-kal, az állati termékeké pedig 1,3%-kal.

Turizmus

Az év elején jelentősen élénkült a turizmus forgalma. A kereskedelmi szálláshelyeken az első két hónapban 818 ezer vendég fordult meg, 5,5%-kal több, mint egy évvel korábban; a tartózkodási idő valamelyest csökkent, mert a vendégéjszakák száma csak 3,2%-kal emelkedett. A forgalom érzékelhető bővülése a külföldi vendégeknek köszönhető, akik az egy évvel korábbinál 4,7%-kal több éjszakát töltöttek a hazai szálláshelyeken, míg a belföldi vendégek csupán 1,6%-kal növelték a forgalmat. A szállodák átlagos szobakihasználtsága az első két hónapban 35% volt, valamelyest, 1,2 százalékponttal magasabb az egy évvel korábbinál. A forgalom élénkülését nem követte az árbevétel arányos növekedése. A szálláshelyek árbevétele folyó áron 2,6%-kal emelkedett, miközben az ágazatban ugyanebben az időszakban 3,6%-kal nőttek az árak. A szállásdíj bevételek növekedése – a forint árfolyamának változása következtében – kizárólag a belföldi forgalom élénküléséből származott.

Népesség, népmozgalom

A múlt évi csekély növekedést követően az év elején ismét csökkent a születések száma. Az első két hónapban 14 100 **gyermek született**, 5,2%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. A születési arányszám 8,8‰ volt, 0,3 ezrelékponttal kisebb, mint a bázisidőszakban. Az első két hónapban mindössze 2 ezer **házasságot kötöttek**, 14,1%-kal kevesebbet az egy évvel azelőttinél. A házasságkötési arányszám rendkívül alacsony, 1,2‰ volt, 0,2 ezrelékponttal kisebb, mint az előző év azonos időszakában.

Az első két hónapban 21 600 **halálesetet** regisztrált a népmozgalmi statisztika, 5,7%-kal kevesebbet az egy évvel korábbinál. A halálozási arányszám 13,5‰ volt a megfigyelt időszakban, érzékelhetően, 0,6 ezrelékponttal kisebb a tavalyi első két hónapra számított értéknél. A csecsemőhalálozási arányszám 4,6‰ volt, 0,2 ezrelékponttal alacsonyabb az egy évvel korábbinál. A **természetes fogyás** mértéke az első két hónapban 4,7‰ volt, ami 0,3 ezrelékpontos mérséklődést jelent.

A KSH közzétette a 2012. évi népmozgalmi folyamatok előzetes összefoglaló adatait. A jelentés szerint a születések számának szerény, 2,6%-os növekedését regisztrálta a statisztika. A halálozások száma alig, 0,5%-kal emelkedett. A természetes fogyás így valamelyest kisebb arányú volt a múlt évben, mint a megelőzőben. A közlemény szerint az ország népessége ez év elején – a nemzetközi vándorlás számbavételének bizonytalanságával – 9 906 ezer fő volt. *A nemzetközi vándorlási statisztika* regisztrálja a külföldi bevándorlókat, akik huzamos – egy évnél hosszabb – ideig tartózkodnak Magyarországon, valamint azokat a külföldieket, akik

elhagyják az országot, de **nagy bizonytalansággal képes regisztrálni a külföldre távozó magyar állampolgárokat**. Ha valaki úgy távozik az országból, hogy nem jelenti be a lakóhely szerint illetékes önkormányzat jegyzőjének, akkor a népmozgalmi statisztika ezt a változást nem veszi számításba. Az általában bizonytalan időre – tipikusan munkavégzési céllal – külföldre távozók tulajdonképpen ideiglenes vándorlóknak tekintendők, azonban különösen abban az esetben, ha egész család távozik, az gyakran tartósnak bizonyul. Erre a problémára az Eurostat is keresi a megoldást, amely a célországban kérelmezett tartózkodási engedélyek statisztikai számbavételére és a tükörstatisztikai adat összehasonlításra épül, azaz arra, hogy a célországok statisztikai szervezetei átadják az adatokat a küldő ország statisztikai hivatalainak. Ennek a módszertana még kidolgozás alatt áll. Feltehetően a 2011. évi népszámlálás során összeírták azokat a személyeket, akik az eszmei időpontban külföldön tartózkodtak, de a családjuk itthon volt, és a népmozgalmi statisztika nem számol azokkal a személyekkel, akik azt követően hagyták el – pontosan nem meghatározható időtartamra – az országot. Ez a módszertani probléma lényegesen befolyásolja az adatközlés pontosságát, mert feltételezhető, hogy – különösen a 2011. közepé óta – tömegessé vált külföldi munkavállalás eredményeképpen mintegy 300 ezer magyar állampolgár él külföldön.

A házasság intézményének – előző években is megfigyelt – **háttérbe szorulását mutatja a házasságban élők számának és arányának folyamatos csökkenése**. A múlt évben 36 200 házasságot kötöttek, és 68 ezer házasság szűnt meg. Ebből 46 ezer özvegyülés, míg 22 ezer válás következett. Azaz a múlt évben 100 házasságkötésre 188 házasságmegszűnés jutott. Ez sorosan összefügg az élettársi kapcsolat terjedésével. A 2011. évi népszámlálás eszmei időpontjában a 30 év alatti férfiak 95%-a, a 30-39 éves férfiak 49%-a nőtlen volt. A 30 év alatti nők 12%-a volt férjhez, míg a 30-39 éves nőknek is csupán 53%-a. A népszámlálás időpontjában a párkapcsolatok közel egyötöde, 18,6%-a élettársi kapcsolat volt; ezen belül a 40 év alattiak körében az összes párkapcsolatban élők csaknem kétharmada, 65%-a élt élettársi kapcsolatban, a 40 és a 60 év közöttiek egynegyede, 24,7%-a, míg a 60 éven felüli pároknak mindössze 5,2%-a. Az élettársi kapcsolatok fokozatosan terjedtek el a párkapcsolatokban; az 1990. évi népszámlálás eszmei időpontjában az élettársi kapcsolatok aránya még csupán 5,1% volt, míg a 2001. évi népszámlálás idején 11,3%. A folyamatot tükrözi a **házasságon kívüli termékenység részarányának gyors növekedése** az elmúlt években: 2010-ben a gyermekek 40,8%-a, 2011-ben 42,3%-a, míg a múlt évben 44,5%-a született házasságon kívül, jellemzően élettársi kapcsolatból.

Bűnügyi helyzet

Az év első két hónapjában 54 300 **bűncselekményt** regisztráltak a bűnüldöző szervek, 24,9%-kal, ezen belül Budapesten 7,6%-kal kevesebbet, mint az előző év azonos időszakában. A súlyosabb megítélésű **büntettek** száma 28,7%-kal, ezen belül a fővárosban 44,2%-kal csökkent, a kisebb súlyú **vétségeké** országosan 22,6%-kal csökkent, Budapesten ugyanakkor 29,9%-kal emelkedett. A személy elleni erőszakos bűncselekmények száma 10,3%-kal, a

közterületen elkövetett deliktumoké 24,6%-kal mérséklődött a Belügyminisztérium adatközlése szerint. A sértettek száma az év első két hónapjában 28%-kal, az ismertté vált elkövetőké 2,4%-kal csökkent.

Amennyiben ezek az adatok torzításmentesek, az országban a közbiztonság helyzete látványosan javult, és a bűnüldöző szervek nemzetközileg is egyedülálló hatékonyság javulást értek el. Ez még akkor is így van, ha két hónap adataiból nem lehet messzemenő következtetéseket levonni. A statisztikai rendszer fontos eleme az adatok konzisztenciájának folyamatos vizsgálata, a gyűjtött adatok megbízhatóságának elemzése. Erre a nyomozóhatósági és ügyészségi statisztika esetében nincs lehetőség, mert az ügyészi szervek, valamint a Belügyminisztérium hallgatólagos egyetértésben, az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII., valamint a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. törvény nyilvánvaló megsértésével érdemi adatokat a bűnügyi helyzetről és a bűnüldözésről nem hoznak nyilvánosságra.

Budapest, 2013. május 10.

Dr. Katona Tamás

Az adatok forrása: KSH, MNB, NGM, BM, NFSZ, ÁKK, PSZÁF, MÁK, Eurostat.

Megjegyzés: A statisztikai adtagyűjtési rendszerben az évközi adatok kisebb része a tárgyhót követő hónapban rendelkezésre áll, ilyen a fogyasztói ár, az államháztartási adatok; a statisztikai információk többsége a tárgyhót követő második hónapban kerül nyilvánosságra. Bizonyos adatok negyedéves gyakorisággal készülnek és általában a tárgyidőszakot követő második hónapban állnak rendelkezésre, ilyen a bruttó hazai termék és a beruházások, de a folyó fizetési mérleg adatait csak a 90. napon lehet megismerni. Ezért az elemzés a készítést megelőző két hónap, illetve az előző negyedév rendelkezésre álló adatait vizsgálja.